

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Изази свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 н. месечно. — Преплата се шаље Корнелу Јовановићу, који се из љубави према позоришту примио да разашље овај лист.

СТАРИ ГЛУМАЦ.

(Свршетак.)

„Мили мој драгане! Немој ми долазити вечерас, јер Давид хоће вечерас да остане код мене. Он кан'да нешто слуги — чисто сва стрепим. Не ћу сутра путовати с њиме — начинићу се болесном и гледаћу да увардам згоду, да ти јавим што буде нужно. Ствар се мора већ једном прекинути. Избави ме од тога човека. Ићи ћу с тобом на твоја добра. Једва чекам да одемо одавде. Бар да смо данас отишли! Само да ми је да сване једном сутрашњи дан. Твоји коњи нека буду упрегнути. Само да нам се што не случи из ненада. Сва стрепим, као да сам у грозници. Кад на тебе помислим, добијем мало снаге и одважности. Хвала ти на цвећу. Чуваћу га на својим грудима и сневаћу — о теби!“

„Пети чин, други призор!“ — повиче надзорник иза мене. „Отело, брзо, ви одмах долазите на позорницу!“

Поздравите ме громовитим пљескањем, ваљда у накнаду за оно, што су ме отоич извиждали. Али тај бурни поздрав чинио ми се као поругљив подсмех целог света. Од осмеха на грофовом лицу ускинио сам гњевом и бесилом.

Погледах око себе. Ха! Ено тамо почива Корнилија!

„Ствар то изискује, ствар то изискује“, — дошаптаваше ми шаптач.

Почнем приказивати.

„Ствар то изискује, душо моја! Невине звездице, не тражите да вам је именујем. Ствар то изискује! — Будна је!“

„Ко је? — Јеси л' ти Отело?“

„Ја сам, Дездемоно.“

„Хоћеш ли лећи спавати, муже мој?“

„Јеси л' се молила богу, Корнилијо?“

„Јесам, муже драги.“

„Ако имаш још какав грех на души, и ако

га ниси још покајала, — помоли се одмах богу за опроштај — —“

„Смилуј се и ти на мене! Никад те нисам увредила, никад нисам љубила Касија друкчије, до љубављу, каквом љубимо ближње своје — као што нам налаже божија заповед. Никад му нисам давала никаква знака.“

„Какав Касијо, а да шта је гроф и — твоје писмо! Дволична, неверна жено! Срце ми претвараш у камен, а гониш ме да у место жртве учиним убиство. Читао сам твоје писмо. Ево ти га, осведочи се. — И он је признао!“

„Ко? Мој муж?“

„Да ти је био наклоњен.“

„Шта, признао је, да сам га љубила?“

„Да!“

„То он није могао рећи.“

„Не, он је онемио. Честити Јаго постарао се већ за то.“

„О, страх мој разјашњује ми све. Је ли мртав?“

„Да је свака длачица на њему по један живот, моја срџба уништила би их све!“

„О боже! Он је издан, а ја сам пропала!“

„Зар га оплакујеш на моје очи?“

„Одби ме од себе, само ме немој убити!“

„Даље, блуднице!“

„Уби ме сутра; само ме пусти да живим још данас!“

„Ако се успротивиш —“

„Само по сахата!“

„Нема одлагања, одмах ће се свршити!“

„Само још да се помолим Богу.“

„Касно је!“

Сад је ухватим рукама, па је грчевито стиснем и — угушим. Тога часа није више ни дахнула.

Разумете ли ме? Била је мртва — доиста мртва.

Публика је ударила у опште, бурно тапшање, одобравању није било краја, а земља је била сва осута венцима.

Вечерас ће нам венци бити узглавље! Остаћу код тебе, Корнилијо!

Она је мртва! Свемогући боже, шта сам учи-нио! — Ха, а где грофа тамо у ложи! — Ха, ха, ха! Ствар је то изискивала. Не ће ме више варати. О, да грозних суза! — Ствар је тако изискивала —

„Давиде, ти си убица!“ — викну ужаснути шаптаж.

„Убица!“ — одјекивало је у публици.

„Убица!“ — орило се од оздо, од озго, на земљи, у ваздуху — свуда.

Препео сам се од страха. Скочим за кулисе, а одатле отрчим кроз стражња вратаоца на улицу, па онда одјурим горе у планину.

Тумарао сам тако непрестано. Буре и непо-годе крстиле су ме старим, лудим Давидом.

Но зар сте сви већ задремали? Зар да вам вичем као онај Римљанин: „Plaudite!“ (Шљескај-те!) И ви сте ми пажљива публика, и ви ми раз-умете шта је уметност! Та ја причам само зи-довима, а приказујем само зверовима по шуми.

Па ипак бих веома радо одиграо још једну улогу пред очима целога света — улогу, што је

има у многим позоришним играма; а то је улога, како се јунак свети заводнику своје љубавце! — То ми је још једина жудња!

Грофа није проклела мати, као што је мене! Он је сада можда сретан човек, па има ваљда своју жену и своју децу. Можда је постао и суд-цем, па ће судити — убицама. Но то ништа не чини! Морам се наћи још где год. Ако се до сад и не могосмо наћи, у напредак ми не ће умаћи! Та нисам ја још тако остарио. Само ми је коса оседила од тешка јада.

Драма још није свршена — има још један приказ. Тапшања ће бити доста, а можда и ве-наца — на гробу!

Позорница! Позорница!

Ви не знате, шта је позорница! Само ја знам — ја, који сам на њој живио, уживао, пагио! На њој ћу и да умрем! Дездемнина постеља биће ми мртвачки сандук, тапшање ће ми бити опело, а завеса, што се спушта — покров и по-клопац.

Али нико нека не плаче за мном, само мали црни шаптаж! Он ме је једини волео искрено на овоме свету.

Звоните! Завеса нек се спушта! Трагедији је крај.

По Павлу Ђулаију

Сава Петровић.

Ж И С Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Граничари“.) Позоришна игра у 3 чина, с песамама, од Ј. Фрајденрајха, за српску позорницу удесио А. Хаџић, музика од А. Максимовића, приказана у недељу 4. фе-бруара о. г.

Још године 1872. представљена је ова позоришна игра од Фрајденрајха код нас први пут. Од то доба приказује се у Н. Саду сваке сезоне, а тако исто и свуда по оста-лим српским местима, камо одлази од то доба наше позо-риште. Па шта је прибавило овоме делу толико угледа? Одговор је кратак: његова ваљаност. Истина, нашло би се мало замерке, али то на страну поред вешто изведених при-зора. Ка хоће да се развесели, нека дође на „Граничаре“; ко хоће да се растужи, нека гледа „Граничаре“ и гра-ничара Андрију са женом му Мацом. У опште у „Грани-чарима“ долази и радост и жалост, и весеље и хумор. За то су се и могли одржати толико на нашој позорници. Али последњега пута не показа новосадска публика баш много

симпатије за „Граничаре“: искупила се у врло маленом броју. Најбоље беше заступљена галерија. Не знамо, зашто су ове године изгубили „Граничари“ свој кредит.

Представа је испала врло добро. Наши су глумци по-ред свега тога, што их мало очију гледаше, играли с во-љом и одушевљено. Честитог граничара Андрију представи г. Ружић врло вешто у свима приказима. Јуначна грани-чарка гђа Ружићка не заостаје за својим мужем. Она зна да савлада јуначки и тугу и бол. Особито је добро било, што није претеривала у сцени, кад се са мужем у тамници опрашта. Извод овога опроштаја служи на дику и њему и њојзи. Па и дете им се угледало на њих. Не зна, шта га је снашло, па пита љубопитљивим погледом све око себе, та шта је то, шта је са мном? Озбиљног и доста наивног старца Гргу приказа млади г. Добриновић вешто, особито у обршгаревој соби и о слави, кад се подобро наукао из чутурице сам, нудећи друге да пију. Овом приликом није ништа претеривао и опет је често изазивао смеј у гледа-

лаца. Ми смо уверени, да је г. Добриновић једва чекао, да изађе као Грга, да покаже шта уме. Исто важи и за г. Марковића у улози Чујићевој. Сваки покрет, сваки поглед беше му покрет и поглед човека хуље, човека интриганта. Каролина гђце Л Хаџићеве беше жива и весела соба-рица. Песму „Welch' ein Reisen“ лепо је отпевала. Лукићев Смиљанић почиње пред обрштаром говор тихо, па се постепено пење, док не достигне кулминацију, док не дође у граничарску ватру седи старац. Постепеност ту извео је вештачки. Г. Зорић је као обрштар био строг и тврда срца, али његово држање не беше са свим обрштарско. Прса му беху увучена, у место да су прса на пољу, и да је прав као свећа. Представљање његово, а и осталих беше добро.

У целини је представа испала, још једном велимо, врло добро. Штета, што је мало њих видело то вешто представљање наших глумаца и што је још мање знало оценити вешту игру. Поред свега тога што се надметаху глумци, који ће од њих боље да прикаже, неблагодарна публика запљеска на крају тек вента ради. Ал' тако је то, кад наша позоришна публика више пази на поједине речи, па ту плеска, и у сред представе буни друге у уживању, а не уме да оцени вешту — игру.

С. М.

П О З О Р И Ш Т Е.

* (Народно позориште у Загребу.) „Vienas“ пише: „Драматски наш репертоар мења се чудноватом разноликошћу, нарочито од кад је почело златно доба поклада. где се драматска вила понизити и са триста загребачких балова натицати мора. Имали смо срећу видети и „Позоришну безумност“, након толико векова, у којој је гђа Норвегова дебитирала у улози Омелете, коју је већ при првој представи те лакрдије приказивала. Али с тога не срдно се на управу, свака ћуд иште своје жртве и будалаштине. Од новина видесмо „Сфингу“ од Ожијера, „У очи љубави“ од Вилхелмине Вилдерове, „Епидемички“ и „Руског дипломату“ од Екштајна. Избор тих комада је добар, све радње су солидне, само не шаливе игре „Епидемички“, која има појединих врло добрих призора, али дух тога комада, који је наперен против бурзоманије, заудару северо-немачким филистарством, а решење је скроз ненаравно. Г. Ван је у том комаду изврсно глумио једногодишњег добровољца. Ожијерова „Сфинга“ је драма чудновата. Доминшлати Француз износи ту својим сјајним духом једну од оне стотине варијација женскога срца. Стане ли човек хладно размишљати о заплету, увериће се, да је психолошки парадоксон, али за време саме представе подмићује те досетљивост, финоћа, жестина, те примаш све за истину, као што направљен драги камен у први мах сматраш за прави. Гђца Перисова је „Сфингу“ мајсторски приказала.“

* (Краљевић Хенрик и трагичар) Једном берлинском листу пишу о краљевићу Хенрику нидерландском, који је не давно преминуо наглом смрћу, како је био великодушан и како се заузимао за позориште. Године 1855. представљао је црни трагичар Ајра Алдриц у Амстердаму, где је тада неко немачко позоришно друштво давало представе. Како на свима позорницама, тако му је и овде била прва улога „Отело.“ Позориште је било прецино света, јер је слава црнца-трагичара допрла и до Ни-

дерландије. У некој мало скривеној ложи првога реда седио је човек, који је запетом пажњом пратио игру алдрицеву — а то је био краљевић Хенрик. Тек кад се комад свршио и кад се мало стигало тапшање публике, изишао је краљевић из позоришта, па се брзо одвезао на колима, јер је хтео још тога вечера да обдари уметника, који га је тако очарао својом вештом игром. После четврт сахата врате се кочије, из којих изиђе краљевић, па запита једног слугу позоришног, да ли је Ајра Алдриц већ изишао из позоришта. Слуга му показа три особе, што су близу позоришта стајале. Краљевић је већ хтео да приступи к њима, али застане због тога, што су се те три особе жестоко препирале. На име Алдриц и жена му, нека веома богата Енглескиња, продужили су пред позоришном зградом оно, што је мало пре у позоришту онако грозно свршено — одигравали су приказ о љубомори, само што је сада Дездемона играла љубоморну жену. Она је пребацивала уметнику, да је у првим чиновима био сувише нежан и љубкомору уметникове жене. Краљевић Хенрик сажаљевао је искрено једног трагичара, те приступи брзо групи, да тај мучни приказ прекине лепим начином. Он поздрави Ајру Алдрица енглеским језиком и похвали му јако вештачку игру. Па онда се окрене жени причевој, те јој рече: „Данашњи приказ вашег мужа беше прави тријумф драматске уметности, јер тај Јаго разговарао се с њим са свим својски, а није чинио ништа, што би га могло раздражити, па је ипак скочио на њега тако помамно, да сам мислио, е ће тај доброћудни зликовац испустити душу под његовим рукама.“ Комичар је уздихао, јер је толико разумео енглески, да је знао шта је то значило. — „Па та Дездемона“, продужи краљевић „која се доиста није могла допасти ни једном мушкарцу — а како ли јој је он бајно и дивно изјавио своју љубав! То је кадар да учини само богом одадени уметник!“ — Трагичар је схватио намеру тога непознатог човека — јер је глумица, што је приказивала Дездемону, нека госпођица Палстова, била ванредно лепа. За то му је у знак захвалности стиснуо руку. Краљевић му даде драгоцен прстен, па оде. Сутра дан — још једнако инкогнито — учини краљевић уметнику посету, те се том приликом обрадовао, што су му речи пале на плодивито земљиште, јер чудновати тај пар људи био је добре воље и у најлешем расположењу. Кад су после четрнаест дана представили црног трагичара краљевом двору, познао је у свом пријатељу-посреднику краљевића Хенрика. Хтео је да му се захвали, али честити краљевић изјави, да је учинио само оно, што је био дужан да учини уметнику. Ајра Алдриц сећа се са захвалношћу краљевића Хенрика, јер у уметничким круговима често прича, како га од оног доба није више корела ни кињила његова „леди.“

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

23. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕПЛАТИ 15.

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 8. ФЕБРУАРА 1879.

По други пут:

ДИПЛОМАТА СТАРЕ ШКОЛЕ.

Шаљива игра у 3 чина, написао Хуго Милер, превео Б. Мушицки.

О С О Б Е:

Гроф Бланкенфелд, посланички саветник	Ружић.
Гроф Емил Бланкенфелд, синовац му	Рајковић.
Елеонора, емилова жена	М. Рајковићка.
Баронића Штраловица, елеонорина тетка	Д. Ружићка.
Јован, собар	Добриновић.
Давид, слуга	Ћирић.

Збива се на пољском добру грофа Емила, близу престонице.

У среду 14. фебруара први пут: „**Наши робови**“. Позоришна игра у 5 чинова, написао Сахер-Мазох, превео Сава Петровић.

Умољавају се поштовани претплатници, да би први део своје претплате изволели исплатити у трговини браће М. Поповића.

Улазнице могу се добити у писарници позоришној од 9—12 пре подне и од 3—5 сахата после подне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 9 И ПО САХАТА.